

Datum 2019-03-05
Reg.nr 131-537-18

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Utredare
Yvonne Fors
08-563 085 88
yvonne.fors@uka.se

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten

**Universitetskanslersämbetets yttrande över *Framtidens
specialistsjuksköterska –en ny roll, nya möjligheter.*
Betänkande av Utredning om specialistsjuksköterskeutbildningen och
vissa andra hälso- och sjukvårdsutbildningar (SOU 2018:77)**

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har anmodats yttra sig över utredningen *Framtidens
specialistsjuksköterska - en ny roll, nya möjligheter*, enligt remiss U2018/04219/UH. Detta är
en omfattande utredning där UKÄ och tidigare Högskoleverket (HSV) bidragit vid ett flertal
tillfällen och genom att uttrycka sin ståndpunkt i olika frågor. UKÄ väljer därför att endast
lämna korta svar i linje med vad myndigheten tidigare har uttryckt.

Sammanfattning av UKÄ:s huvudsakliga synpunkter

8.4.1 UKÄ instämmer med utredningens bedömning att
specialiströntgensjuksköterskeexamen inte ska införas i högskolan.

9.4 UKÄ instämmer i förslaget att ansvaret för sjuksköterskors specialisering fortsatt ska
vara statens ansvar.

9.5 UKÄ instämmer med utredningens bedömning att det finns ett behov av att införa en ny
yrkesexamen på avancerad nivå. Dock finner myndigheten den föreslagna examentiteln
benämning *Avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen (AKS)* som problematisk.

9.6 UKÄ bedömer omfattning om 60 högskolepoäng för en specialistsjuksköterskeutbildning
som otillräckligt i förhållande till de i examensmålen ställda kraven.

UKÄ vill understryka att det är av stor vikt att skillnaderna i examensmålen mellan vanlig
specialistsjuksköterska och AKS synliggörs.

10.2.3 UKÄ välkomnar förslaget om ett samverkansråd på nationell nivå, men tillför även ett
par synpunkter.

UKÄ:s kommenterar till delar av utredningen

8.4.1 Specialiströntgensjuksköterskeexamen ska inte föras in i högskolan

Utredningen bedömer att specialiströntgensjuksköterskeexamen inte ska införas i högskolan. Utredningens uppfattning är att respektive specialismråde i omfattning i dag inte motsvarar en yrkesexamen om 60 högskolepoäng.

UKÄ instämmer med utredningens bedömning att det inte ska införas en specialiströntgensjuksköterskeexamen på avancerad nivå i högskolan.

UKÄ har tidigare uttalat sig i frågan (*Förslag till examensbeskrivning för yrkesexamen för kuratorer inom hälso- och sjukvården Rapport 2017:5*). Myndigheten står bakom utredningens resonemang att det är olämpligt att inrätta en ny yrkesexamen om dessa kunskaper kan erhållas genom en utbildning som enbart omfattar 30 högskolepoäng. Utbildningar som leder till examina bör ha en relativt stor omfattning i ett långsiktigt hållbart högskolesystem.

9. Övervägande och förslag

9.4 Ansvar för sjuksköterskors specialisering ska fortsatt vara statens ansvar

Enligt utredningens bedömning ska ansvaret för sjuksköterskors specialisering fortsatt vara statens ansvar och bedrivs i form av högskoleutbildning vid universitet och högskolor samt av enskilda utbildningsanordnare.

UKÄ instämmer i utredningens bedömning, vilket även ligger i linje med HSVs tidigare uttalande. I rapporten *Högskoleutbildningar inom vård och omsorg – En utredning* (Högskoleverkets rapportserie 1997:2 R) rådde myndigheten regeringen att knyta vårdhögskolorna till lämplig fakultet vid statlig högskola i syfte att stärka forskningsanknytningen. HSV påpekade i *Sjuksköterskors specialistutbildning – vilken slags examen?* (HSV Rapport 2010:5) att problem med specialistsjuksköterskeutbildningen delvis kan härledas till omfördelningen av ansvaret för utbildningen på olika huvudmän.

9.5 Avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen

Utredningens förslår att det i examensordningen ska införas en ny yrkesexamen på avancerad nivå: avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen (AKS).

UKÄ är positiv till utredningens bedömning att det finns ett behov att införa en ny yrkesexamen på avancerad nivå. Dock finner myndigheten examentitels benämning *avancerad klinisk sjuksköterskeexamen* som problematisk både gällande nuvarande utbildningsstruktur och i förhållande till svensk examensklassificering. Ordet *avancerad* kan framstå som otydligt, inte minst för studenterna, då även vanlig

specialistsjuksköterskeutbildningen är på avancerad nivå. Att ha två yrkesexamina på avancerad nivå som båda inbegriper ordet *specialistsjuksköterska*, men att endast en av dem inbegriper ordet *avancerad* i examenstiteln blir missvisande. Myndigheten ser även att ordet *klinisk* i examenstiteln kan uppfattas som en ovanlig benämning i jämförelse med andra svenska (yrkes)examina. UKÄ anser att benämningen på föreslagen examen behöver utredas ytterligare.

Generellt uppfattar UKÄ och vill påpeka att utredningen är inkonsekvent i användandet av begreppen *område* och *huvudområde* och *inriktning* när det gäller yrkesexamina och generell examina på olika nivåer. UKÄ har tidigare uttalats sig i denna och närbesläktade frågor, exempelvis i *Sjuksköterskors specialistutbildning – vilken slags examen?* (HSV Rapport 2010:5 R).

9.6 En ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeexamen

Utredningen föreslår att specialistsjuksköterskeexamen fortsatt ska vara en yrkesexamen på avancerad nivå som uppnås efter fullgjorda kursfordringar om 60 högskolepoäng. Den nya examen ska utformas som en specialistsjuksköterskeexamen med särskilt område för specialisering. Därutöver ska det för examen anges tre särskilda områden för specialisering mot anestesijukvård, intensivvård och operationssjukvård.

Vad gäller utbildningens omfattning kan UKÄ konstatera att UKÄ:s bedömargrupp, i samband med utbildningsutvärderingarna 2011-2014, framförde att specialistsköterskeutbildningarna var alltför korta för att uppnå kvalitetskraven. Detta lyfts även i föreliggande utredning. UKÄ uppfattar därför omfattning om 60 högskolepoäng för en specialistsjuksköterskeutbildning som otillräckligt i förhållande till de ställda kraven.

Specialistsjuksköterskeutbildningen har varit föremål för flera utredningar och kvalitetsutvärderingar under årens lopp. HSV rekommenderade 2010 (HSV 2010:5 R) en specialistsjuksköterskeexamen (yrkesexamen) utan inriktningar, alternativt en utbildning som leder till magister- eller masterexamen (generell examen).

UKÄ föreslår att regeringen, i det fall man överväger att införa de två föreslagna yrkesexamina, ytterligare bör klargöra likheter och skillnader i kraven för de examensmål som studenten ska ha uppnått vid examenstillfället, samt vilket område som täcks in av respektive examensbeskrivning. Myndigheten vill understryka att det är av stor vikt att skillnaderna i målen mellan vanlig specialistsjuksköterska och AKS synliggörs, så att detta blir tydligt för såväl studenter, arbetsgivare som samhället i övrigt.

10.2.3 Ekonomiska konsekvenser av förslaget för UKÄ

Samverkan på nationell nivå

Utredningen föreslår att det inrättas ett råd för samverkan på nationell nivå inom Regeringskansliet för strategiska frågor om samverkan mellan staten och huvudmännen.

UKÄ delar utredningens bild av att det finns behov av nationell samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor. Myndigheten anser därför att förslaget om ett nationellt samverkansråd är positivt och i linje med det förslag som UKÄ redovisar i rapporten *Samverkan kring kompetensförsörjningsfrågor i hälso- och sjukvården – Årsrapport 2018* (Dnr. 111 342 16). Dock menar UKÄ att detta samverkansråd inte bör begränsa sitt arbete till att gälla enbart de fyra angivna utbildningsgrupperna utan samverkansarbetet bör inkludera fler utbildnings- och yrkesgrupper inom hälso- och sjukvårdsområdet. Behoven styr naturligtvis vilka samverkansråd berörda parter önskar bilda, men det finns god anledning att undvika att skapa parallella strukturer för samverkan.

Utredningen föreslår att det nationella rådet ska bestå av representanter från ett stort antal aktörer, men UKÄ menar att rådet främst bör inkludera representanter från de aktörer som har ett huvudansvar för kompetensförsörjningen inom området, det vill säga universiteten, högskolorna och hälso- och sjukvårdens huvudmän. Andra relevanta aktörer kan inkluderas genom olika berednings- och förankringsprocesser.

UKÄ är däremot tveksam till förslaget att det nationella rådet skulle inrättas inom Regeringskansliet, och menar att det nationella rådet bör inrättas som ett särskilt samverkansorgan med placering på lämplig myndighet, företrädesvis på Socialstyrelsen.

Utredningen föreslår vidare (s. 511) att kostnaderna för samverkansrådet skulle kunna finansieras bland annat genom omfördelning från UKÄ:s och Socialstyrelsens arbete med samverkan om kompetensförsörjning och arbetet med det nationella planeringsstödet. UKÄ ser inga möjligheter att lyfta medel från ett tids- och resursbegränsat regeringsuppdrag som dessutom avslutas under innevarande år. Myndigheten välkomnar det föreslagna rådet och hoppas att det ska fortleva på lång sikt och med intressegrupper från en vitt omfattande sektor, men rekommenderar att man söker efter en mer långsiktig finansiell lösning.

Uppdrag (till UKÄ) om översyn av specialiströntgensjuksköterskeexamen

Utredningen föreslår att regeringen uppdrar åt UKÄ att ytterligare utreda vilka förutsättningar som finns för de lärosäten som har examenstillstånd för röntgensjuksköterskeexamen att bedriva och genomföra en specialiströntgensjuksköterskeexamen.

UKÄ invänder mot utredningens förslag att utreda lärosätenas förutsättningar att bedriva och genomföra en specialiströntgensjuksköterskeexamen. UKÄ finner inte detta förenligt med

myndighetens nuvarande roll att via examenstillståndsprövningar utreda ett lärosätes förutsättningar att bedriva en viss utbildning.

Beslut

Beslut om yttrandet har tagits av Generaldirektör Anders Söderholm efter föredragning av utredaren Yvonne Fors i närvaro av avdelningschefen Karin Järplid Linde och strategi- och planeringsansvarige Per Westman.

Anders Söderholm

Yvonne Fors